

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de
Antverpiæ, 1632

Sectio I. De Naturâ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

LIBER SECVNDVS PHYSICORVM.

EXPLICATA essentia compositi naturalis in ordine ad se, oportet iam de illa in ordine ad operationem disputare.

DISPVATIO SEXTA.

De Naturâ & Arte.

SECTIO I.

De Naturâ.

VARIAS naturæ acceptiones tradunt PP. Conimbricenses lib. 2. quæst. 1. articulo 1. & Hurtadus Disputatione 7. sectione 1. Nos vnam vel alteram afferemus, quæ necessaria sit pro tractandis in hac Disputatione.

Primò igitur sumitur Natura pro Deo, quem nonnulli barbarè vocant *naturam naturantem*, id est producentem alias naturas, quas dicunt *naturas naturatas*. Secundò accipitur natura pro essentia & quidditate rei; quo pacto dicimus, in tribus personis diuinis vnam tantum esse naturam. Tertiò accipitur pro totâ vniuersitate agentium creatorum, & eam agentis increati, quatenus operatur conformiter ad rerum exigentias; vnde quicquid fit contra illas, dicitur esse supernaturale & miraculosum. Verum autem possit in hoc sensu esse aliqua substantia supra naturam seu supernaturalem, tractauimus in materia de Visione Dei, ubi eam reieci, & modum loquendi aliquorum, in re tamen nobiscum conuenientium, explodi. Quartò pro viuientium generatione, à nascendo; & hinc translata est natura ad significandum internum cuiusque rei principium, siue viuens sit siue non. quo sensu ita in præsentia definitur ab Aristotele: *Natura est principium & causa motus & quietis eius, in quo primò & per se, & non ex accidenti inest.*

Principium & causa ponuntur ad excludendam à ratione naturæ priuationem, quæ licet sit principium, non tamen est causa. Fateor, etiam eam aliunde excludi, quia cum non sit de essentia compositi, non potest esse natura.

Motus intelligitur communiter motus physicus & corporeus. Verum arbitror ab Aristotele prædictis verbis solum significatum motum in communi, prout abstrahit à corporeo & spiritali, alioquin ipse expressisset de quo loqueretur, quare etiam Angeli in hac definitione continentur. Per *quietem* intelligitur permanentia in termino acquisito.

Sed est difficultas, vtrum natura debeat necessariò esse principium motus & quietis, an verò sufficiat esse vel quietis vel motus, disiunctiue. Affirmant aliqui, debere esse collectiue, quia id sonat particula &, alioquin hæc propositio *Petrus & Paulus currunt* esset disiunctiua, quod fal-

sum est. Sed non vrget: quia quando illa particula in aliqua propositione intelligitur ab omnibus communiter in sensu disiunctiue, parum interest, si ex se videatur facere sensum copulatiuum, vt cum dixit Christus Regulo Ioan. 4. *Nisi signa & prodigia videritis, non credetis*. Item cum dixit Ioan. Epist. 1. cap. 2. *Hic est Antichristus qui negat Patrem & Filium*, non dixit necessum esse negare vtrumque collectiue, vt quis censereur Antichristus, sed sufficere si neget alterutrum illorum. Quòd si in sacra pagina licet eam particulam sic explicare, cur non licebit in Aristotele, præsertim cum communis schola ita eam intellexerit; nec potest aliter intelligi, si bona sit Aristotelis definitio: nam tota terra non est principium motus sed quietis, licet sit natura. Item totus globus terræ, vbicumque ponatur, quiescit, etiam si aliquæ illius partes moueantur ad centrum. Video, hinc posse esse questionem de nomine. Si enim nomine motus non intelligatur motus localis, sed acquisitio alicuius forme per receptionem, certum est, de conceptu naturæ esse, vt sit principium motus & quietis, id est, vt possit recipere in se formam aliquam, siue ea sit successiua siue non. tunc autem potest etiam dici quod ipsa acquisitio illius perfectionis. Si verò nomine *motus* successiuius tantum intelligatur, non videtur necessarium, vt omnis natura sit principium talis motus: licet enim esset per possibile vel impossibile aliqua creatura composita capax aliquarum operationum, quæ tamen non possent naturaliter perire, neque ipsum compositum qualitates alias de nouo posset habere, certè illud verè esset natura. & in hoc sensu paulò antè locutus sum, negans esse de conceptu naturæ motum & quietem copulatiue.

In quo primò & per se, & non ex accidenti inest. Per hæc verba excluditur Deus & Angelus à ratione naturæ, quia non insunt primò & per se alicui subiecto, cum sint essentialiter simplices. imò etiam excluditur corpus simplex completum, propter eandem rationem. Deinde etiam excluditur totum in ratione totius, quia totum non inest primò & per se alicui, includuntur autem partes seorsim, quæ insunt toti. Vbi aduerte, humanitatem v.g. in nostrâ sententiâ propriè esse naturam, quia inest supposito, respectu cuius est pars. Et idem est de aliis omnibus naturis in abstracto significatis. At in sententiâ Aristotelis, qui substantiam distinctam à naturâ non agnouit,

uit, propriè humanitas non est natura in acceptione posita, quia non inest alteri: sed partes secundum se dicuntur natura, quia insunt inuicem, & toti à quo distinguuntur, qualibet inadæquate ratione alterius, & ambæ etiam ratione unionis quam totum dicit. Formæ autem accidentales etiam propriè insunt subiecto, & sunt causa motus & quietis, quia tamen non insunt primò & per se, sed accidentaliter & secundariò, excluduntur à ratione naturæ in hac acceptione.

6 Ex dictis inferitur contra P. Vasquez Tom. 1. in 1. 2. disput. 25. nym. 20. materiam primam esse propriè naturam, quia est principium motus saltem receptiuum, quod sufficit ad rationem naturæ. Neque oppositum docuit Aristoteles 5. Metaphysicorum cap. 4. dum dixit, omnem substantiam dici metaphoricè naturam propter formam: nam ut PP. Conimbricenses questione 1. art. 2. benè explicant, solum docuit, analogicè dici naturam materiam & formam, sicut in ipsius sententiâ ratio entis est analogâ ad accidens & substantiam; quo non negatur, propriè conuenire accidenti rationem entis, & materiæ rationem naturæ; hæc autem analogia inde desumitur, quia forma non solum est principium receptiuum, sed etiam actiuum: materia autem solum est principium receptiuum motus, iuxta Aristotelem; unde principalis ratio naturæ participatur à formâ, quàm à materiâ, ab utraque autem absolute & simpliciter. Aduerte etiam, materiam probabiliter esse principium actiuum suarum passionum, sicut & sunt omnes aliæ essentiae. Alia autem Aristotelis loca, quæ pro se Vasquez adducit, benè explicantur ab Hurtado §. 16. Ea omitto, quia facilia sunt.

7 Rogabis, utrùm vnio sit natura. Hoc certum, ipsam primò & per se, & non ex accidenti inesse toti. Deinde, ipsam esse principium saltem passiuum motus, v. g. vicationis & durationis intrinsecæ ipsi vnioni. Ex hoc inferitur, eam esse dicendam propriè naturam. Quod si id ab aliquibus negatur, solum in nomine à nobis differunt; in re enim nulla potest esse difficultas, ex dictis.

SECTIO II.

De composito artificiali.

Ex cognitione compositi artificialis perfectior euadet cognitio naturæ, de quâ in præfati. Aduerte, non esse sermonem de eis artefactis, respectu quorum ars nihil efficit nisi applicare agentia naturalia, quibus applicatis, natura producit aliquem effectum, ut ex mixtione & distillatione corporum, & in productione aliquorum animantium, v. g. apum in mortui bouis ventre, si fimo tegatur, &c. quæ omnes generationes absolute sunt naturales. Et de his non est nobis sermo, sed præcisè de his quæ propriè sunt entia artificialia, ut v. g. de picturâ, statuâ, &c. circa quæ primò dubitatur quid sit artificialis forma.

8 Nonnulli arbitrantur, in eiusmodi artefactis formam artificialem esse aliquid distinctum ab omnibus partibus & vicationibus rei artificiosæ, & eam formam produci non à naturâ, sed ab artifice. Hæc sententia omnino est improbabilis,

ideoque dicendum puto, formam artificialem, picturæ v. g. non esse quid distinctum ab omnibus coloribus, & eorum vicationibus. Probat euidenter, quia eo ipso quod intelligamus eos colores cum tali & tali vicatione in tabulâ, nullâ aliâ formâ artificiali superintellectâ, intelligitur pictura; sicut in characteribus, qui etiam sunt entia artificiosa, nihil aliud est necesse intelligere, nisi atramentum hoc vel illo modo vicationem. Idem clariùs intelligitur in statuâ ligneâ vel lapideâ: nam præcisè per ablationem superfluarum ac impediendum partium (quod solum præstat statuarius dedolans vel lignum, vel marmor) ceteræ quæ remanent, sine vllâ nouâ formâ & distantias & proportionem expressiuam hominis retinent, efficiuntque statuam; ergo ibi non producitur forma artificialis distincta à partibus ligni taliter vicationi, & à carentiâ partium redundantium. Patet consequentia: quia præcisè auferendo partes aliquas ligni, non potest artifex positiuam formam substantialem producere in his quæ remanent; nam eas reliquit ut antea, & solum ab eis alias separauit. Et confirmo: si separasset alias diuerfas, ita ut non fecisset statuam, certè non habuisset diuersam actionem speciei, & tamen tunc non produxisset vllam formam physicam, ergo neque iam. Patet consequentia, quia eadem actio in specie nequit iam esse productiua formæ substantialis vel accidentalis, iam verò non.

Aliqui Auctores, negantes figuram dicere carentiam partium superfluarum, dixere, statuam B. Virginis v. g. non esse aliud, quàm ipsas partes positiuas ligni, siue alia ablata sint siue non: preli autem argumento à me immediatè antè facto de ligno, quod antequam dedoletur, non est statua, ergo ratio statuæ dicit essentialiter eam carentiam; responderunt, etiam tunc in eo ligno esse actum & formaliter statuam, etiam antequam tangatur. Sed quis non videat, quàm sit hæc opinio absurda? sequitur enim, actum & formaliter quancumque arborem vel truncum, lapidem, &c. esse actualem imaginem Christi Domini crucifixi, eo quod in eo trunco sunt partes positiuæ, quæ si alia auferrentur, facerent imaginem Crucifixi. unde etiam ante quodlibet lignum vel lapidem, tamquam ante veram imaginem Christi Domini, possemus & flectere & orare. Imò sequeretur, quemcumque lapidem vel lignum esse actualem & formalem statuam omnium rerum, hominum, leonum, equorum, &c. etiam rerum possibilium simul & semel: quia si, ut actum sit imago alicuius, non requirit actum auferri partes, ex quarum ablatione posset apparere imago, sed sufficit habere eas positiuas partes, quæ facerent eam statuam; certè cum actum habeat lapidis magnitudinem sufficientem, ut cuiuscumque ex possibilibus animantibus, aut hominibus, aut aliis rebus, formaretur imago sine additione nouâ, certè actum & formaliter erit omnium illorum actualis imago, simul Dei & diaboli, hominis & vulpis, elephantis & ranæ: quo nihil absurdius dici potest.

Secundò sequitur, cum quis effundit atramentum supra chartam, realiter, verè & propriè formare characteres omnes possibiles, Græcos, Hebræos, Latinos, Germanicos, Vngaricos, &c. & perfectissimos, qui à Deo etiam formati possint: